

VERSCHIJNT

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 8 maanden f 4.50.
Voor de overige steden des Rijks f 5.50.

ZONDAG 15, MAANDAG 16 APRIL.

UITGEVER-DIRECTEUR:

C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Hoofd-Correspondent M. Schooneveld en Zoon,
Beurssteeg, te Amsterdam.Brieven franco aan het Bureau De Grondwet,
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIE:

Van één tot zes regels.

Voor elken regel meer.

Behalve de 35 cts. zegelgeld.

Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden
worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegel
regt daaronder begrepen.

Zeer uitvoerig is het antwoord, dat de heer WINTGENS op de bedenkingen heeft gegeven, die voorkómen in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer, betrekkelijk zijn voorstel tot instelling van plaatselijke raden van gezondheid. Ondanks die uitvoerigheid komt het ons voor, dat de verdediging van het voorstel uiterst zwak is, 't geen trouwens te voorzien was, daar zelfs eene talentvolle verdediging niet goed kan maken wat in zijne grondslagen of beginselen niet deugt.

Hoe uitgebreid het antwoord van den heer WINTGENS ook zij: wij hebben niet veel ruimte noodig om den wezenlijken inhoud van terug te geven; immers, gelijk alle redevoeringen in de Kamer van dien heer, is ook dit antwoord grootendeels eene compilatie, die wel van de belezenheid des afgevaardigde of van de gelegenheid om vele boeken te kunnen inzien getuigt, maar inderdaad ter zake weinig afdoende is.

Het zij ons, derhalve, vergund, met stilzwijgen voorbij te gaan de vele citaten uit voornamelijk *Fransche auteurs*, en het overzicht van hetgeen met betrekking tot het onderwerp in den vreemde is verrigt.

Reeds de eerste stelling, die door den heer WINTGENS wordt vooropgezet, ontmoet onzen tegenstand. «Omdat men toezigt op de woonverblijven der minvermogenen, uit het oogpunt der algemeene gezondheid, in Nederland nimmer uitgeoefend is», *daarom*, meent de Orator, heeft zijn voorstel «zekeren weêrzin bij sommigen opgewekt». Wij hebben nergens eenig bewijs van dien weêrzin gezien, en 't zou zeer nuttig en niet minder interessant geweest zijn, bijaldien de heer WINTGENS had kunnen goedvinden aan te wijzen, waaruit die «zekere weêrzin» hem gebleken ware. Er is wel iemand, die niet met ons overtuigd is van de noodzakelijkheid om op de woonverblijven der minvermogenen, uit het oogpunt der algemeene gezondheid, toezigt te houden, en te vergeefs hebben wij in het Voorloopig Verslag naar eene enkele zinsnede gezocht, waarin die noodzakelijkheid ontkend of bestreden werd.

De heer WINTGENS heeft, bij het beantwoorden van het Verslag, geheel het standpunt uit het oog verloren, waarop de Kamer zich te regt plaatste, om zijn voorstel te beoordeelen. De Kamer onderzocht zelfs niet de vraag: of er noodzakelijkheid bestond, om op de woonverblijven der minvermogenen toezigt te houden; dat was voor niemand eene ernstige vraag. Maar zij vroeg zich af: of een voorstel, gelijk dat van den heer WINTGENS, geschikt was om het onderwerp behoorlijk en voldoende te regelen? of daardoor niet een nadeelige regeling? of niet op de bevoegdheid der Gemeenteraden inbreuk gemaakt? Al de, schier hartroerende tafereelen, welke de heer WINTGENS ophangt van allende, die onder de armen heerscht; al de schat onderverinding, door hem uit boeken en als lid van een armbestuur opgedaan en in het antwoord genomen, ten einde te doen zien hoe noodig inderdaad een toezigt is op de woningen der minvermogenen hadden derhalve, veilig, met en benevens de talrijke citaten kunnen achterwege blijven; want het is strijd tegen de windmolens. Niemand heeft betwist, dat de heer WINTGENS met zoo veel pathos ten tweeden verdedigt.

Op de eigenlijke punten van verdediging blijft de heer WINTGENS daarentegen uiterst zwak. Zoo blijft hij, terwijl van de eene zijde door hem warmte wordt verdedigd de noodzakelijkheid zijner voordragt, van de andere zijde volhouden, dat hij niet verplichtend moet worden gesteld: d. i. dat de Gemeenteraad vrij moet blijven, om, al bestaat het, haar al of niet toe te passen. De voorsteller dus, met verkrachting van den eerbied aan de wet, versohndigd, dat eene wet in het leven worde gebragt, waarvan elke gemeenteraad de buiten werking kan afsluiten of de uitvoering kan decreteren! Hij wil den gemeenten wetgever ondergeschikt maken aan den gemeentelijken. Al ware zoo iets doenlijk, dan nog springt

het duidelijk in het oog, dat bij het opvolgen van de meening des voorstellers *de geheele grondslag*, waarop het voorstel rust, in duigen zou vallen. Die grondslag toch is geen andere, dan de dringende noodzakelijkheid, dat eene wet de zaak regele; en wanneer nu, na de afkondiging der wet, de kleinste zoowel als de grootste gemeenteraad kan zeggen: «wij stellen toch geen raad van gezondheid in en, derhalve, laten we de wet stilletjes liggen», dan zal de wet geenerlei gevolg hebben en het doel is ten eenemale gemist.

Intusschen — en hoezeer het een *hoofdbeginsel* raakt — de heer WINTGENS is zeer genegen, om, even als bij vroegere gelegenheden, *beginselen* op te offeren. Voorals nog blijft hij volhouden, dat de gemeenteraad de bevoegdheid moet hebben, om de wet al of niet in toepassing te brengen; maar — zegt hij — *windt de andere meening meerderen bijval* — d. i. de meening, dat als er eene wet is, die wet ook moet worden nageleefd — *dan is het gemakkelijk, dit punt door eene wijziging naar het oordeel der meerderheid uit te maken*. Inderdaad is niets gemakkelijker: het is enkel 't onderscheid tusschen *wit* en *zwart*, tusschen *ja* en *neen*.

Niet raadselachtig is het, overigens, waarom de heer WINTGENS vooralsnog de stelling volhoudt, dat, ten aanzien van *zijne* wetsvoordragt, aan den gemeentelijken wetgever de vrijheid moet worden gelaten om haar al of niet uit te voeren. De voorsteller behoorde tot het getal van hen, die de magtspreuken van «centralisatie» en «inbreuk op de autonomie der gemeenten» bezigden als wapenen van aanval tegen het vorig Ministerie. Nu is de geheele wetsvoordragt eene inbreuk op de wetgevende bevoegdheid omtrent dit punt, aan de gemeenteraden bij art. 135 der Gemeentewet duidelijk verleend; en daar dit niet te miskennen valt heeft de heer WINTGENS aan alle gemeenten, die niet zouden verkiezen hare Wetgevende Magt aldus beperkt te zien, de gelegenheid willen geven, om zich te ontslaan van een band, die haar onregtmatic zou worden opgelegd. Eene eindeloze verwarring is evenwel uit zoodanigen zonderlingen staat van zaken te voorzien, en niet het minst dat gevolg, dat juist het tegendeel zal bereikt worden van 't geen de voorsteller beoogt. De meeste gemeenteraden toch zullen, om niet genoopt te worden de wet toe te passen, geheel afzien van het nemen van maatregelen tot bevordering der gezondheid, waartoe zij anders, bij geheele vrijheid, van lieverlede, de een op 't voorbeeld van den ander, zouden zijn overgegaan.

't Is waar: de heer WINTGENS ontkent, dat er tusschen zijn voorstel en art. 135 der Gemeentewet strijd zou bestaan; maar de wijze, waarop die ontkenning plaats heeft, kan niet anders dan als eene spitsvondigheid beschouwd worden. Art. 135 der Gemeentewet, uitvloesisel van art. 140 der Grondwet, verklaart, dat aan den Raad behoort het maken van de verordeningen, die in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid worden vereischt en van andere, betreffende de huishouding der gemeente. En wat zegt nu de heer WINTGENS: «Volgt hieruit, dat niemand anders dan de Gemeenteraad bepalingen ten behoeve der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid zal mogen maken? — *Immers neen?*» Waarlijk, wij vatten die vraag niet, evenmin als het peremptoire antwoord. Het komt ons voor, dat wanneer de Gemeentewet zegt: «aan den Gemeenteraad behoort», de bedoeling is, dat het aan niemand anders behoort; want dat juist de uitdrukkelijke toekenning der bevoegdheid de bedoeling heeft, om de bevoegdheid van anderen uit te sluiten. Wanneer (om slechts één voorbeeld aan te halen) art. 58 der Grondwet zegt: «de Koning heeft het oppergezag over zee- en landmagt», zou dan de heer WINTGENS de vraag durven stellen: «Volgt hieruit, dat niemand anders dan de Koning het oppergezag heeft over zee- en landmagt?» en daarop antwoorden: «*Immers neen?*» Indien eene notariële acte verklaarde, dat zeker huis behoort aan den heer WINTGENS, zou die heer dan wel zeer genegen zijn, om met *immers*

neen te beantwoorden de eventuele vraag: «Volgt hieruit, dat aan niemand anders dan aan den heer WINTGENS het huis behoort?» Wij gelooven het niet.

Waar de grondslagen eener wetsvoordragt aan zoodanigen onderlingen strijd lijden en uitgaan van zoo groote beginselloosheid, valt ten eenemale het gewigt weg der onderdeelen; wij achten het dan ook overbodig, thans in bijzonderheden van het antwoord des heeren WINTGENS te treden. Misschien, dat wij later op het eene of andere punt terugkomen; maar *onze* meening is het, dat het voorstel, ook zoo als 't nu gewijzigd is, door de Staten-Generaal niet kan worden aangenomen.

Het *Tielsche Weekblad* bevat, onder het opschrift: «Een paar nuttige gevolgen van den Watersnood», het volgende artikel, waarvan wij de strekking in haar geheel wel kunnen beamen:

Niemand zal in zijn hoofd krijgen te betwisten, dat eene groote ramp een groot gedeelte van ons Vaderland getroffen heeft in den Watersnood, waarvan zoo velen de slagoffers zijn. Maar, nu dat ongeluk er toe ligt, — is het niet alleen pligtmatig en verstandig, de nadeelige gevolgen zooveel mogelijk af te wenden en te verzachten, maar ook, de voordeelige gevolgen er van op te merken en te bevorderen. Walligt blijkt het dan nog van achteren dat de rekening met een voordeelig saldo sluit.

Een eerste voordeel is, dat het beginsel der menschenliefde, der mildadigheid, van het hulpbetoon, van het medelijden, enz. eene zoo schoone en zoo ruime gelegenheid heeft zich praktisch te openbaren. Niets is voordeelijker dan goed te doen. En wie weet bij hoeveelen strijd en zelfverloochening heeft plaats gehad, waarvan de goede uitslag den geheelen mensch verheft. Daardoor is de band, die menschen aan menschen verbindt, versterkt en veredeld, de onderlinge belangstelling opgewakt, de liefde tot het vaderland en den geboortegrond, die zooveel offers eischt, verhoogd. Zelfs vreemde volken zijn niet achtergebleven, en er is een nieuwe steen gelegd aan het gebouw van het wereldburgerschap, waarnaar de menschheid streeft.

Een ander, niet minder gewigtig, voordeel is, dat de band tusschen Vorst en Volk nauwer is toegehaald. Zelden bestond er schooner gelegenheid, maar ook zelden werd daar schooner gebruik van gemaakt, — voor een Vorst om van zijne gezindheid aan zijn Volk te doen blijken. Er is dan ook maar één stem over den indruk, welken Willem III heeft achtergelaten bij hen, die Hem op de toneelen des ongeluks en te midden der ongelukkigen hebben aanschouwd. De liefde voor het Koningschap, voor onze grondwettige staatsinrigting, de eerbied voor de Wet, de berusting in de lasten, zijn, met de liefde tot den Koning, verhoogd, versterkt, toegenomen, en de invloed daarvan op den binnenlandschen vrede, en op de tevredenheid der individuen kan niet wel achterblijven.

Een derde voordeel is, dat veel dat veronderd en gebrekkig was geworden, thans vernieuwd en verbeterd moet worden. Zij, wier woningen zijn weggespoeld, zullen betere verkrijgen; dijken die in slechten staat verkeerden, zullen verbeterd worden; voorschriften, die onvoldoende zijn, zullen door andere vervangen worden. De kennis der rivieren is er door vermeerderd, en de weg gebaad tot afdoende maatregelen, om, voor 't vervolg, zooveel mogelijk, zulke rampen te voorkomen. Zij, die met den schrik zijn vrijgekomen, zullen zorgen, dat zij voortaan zelfs niet meer zullen behoeven te schrikken. Zelfs de domheid, de onkunde, de nijd, de kwaadwilligheid en de laster, die zich bij zulke gelegenheden het liefste openbaren, zullen de zucht der verstandigen, om altijd te verbeteren, bevorderen en vermeerderen.

Maar ook dit zal een voordeel zijn: dat het geloof aan den Overbestuurder der wereld er door verlevendigd wordt. Niet slechts bij hen, die wonderdadig gered zijn, of uitkomst vonden in den nood, boven bidden en denken, maar bij allen, die willen inzien dat wie zich zelf niet helpt, ook niet van God geholpen wordt, dat onze hand behoort te doen, wat zij te doen vindt, met alle magt, dooh dat wij diep af hankelijk zijn van Hem, in wien wij leven, ons bewegen en zijn!

Opmerkelijk is 't evenwel, dat het *Tielsche Weekblad* verzuimd heeft, als «nuttig gevolg van den watersnood» ook op te geven de kennis, welke men bij die gelegenheid heeft opgedaan van den ijver en de bekwamheid der *dijkgraven*.

Zijn er niet, bijv., *dijkgraven* stilletjes in de residentie gebleven, hebben daar wel gelden helpen inzamelen; maar zich nergens laten zien waar het gevaar droeg en de pligt hen riep?

Is het niet bij den watersnood gebleken, o. a., dat de levenslange opdracht van het dijkgraafschap een groot

nadeel is; want dat hetzij ongesteldheid, hetzij gebrek aan moed of talent, hetzij onverschilligheid daardoor vet gemest wordt, tot groote schade van soms de hoogste belangen des lands?

Waarom heeft het *Tielsche Weekblad*, bij zijn onderzoek van de nuttige gevolgen van den watersnood, juist dit gevolg, dat toch zoo zeer in het oog is gesloopen, niet ingezien?

Het komt ons voor, dat die vraag wel eenige nadere toelichting noodig heeft.

In een artikel van de *Arnhemse Courant* over de herstemming, die te Hoorn tusschen de heeren VAN NIEROP en NOLTHENIUS moet plaats hebben, lezen wij o. a., eenige zinsneden, die wij gaarne tot de onzen maken:

Hij (de heer van Nierop) zal geen onvoorwaardelijk aanhanger van het ministerie van Hall zijn. Hij zal niet ja of nee stemmen, naar gelang dat ministerie het verlangt. Hij zal eenvoudig, gelijk hij altijd deed zoolang hij de eer had het district Hoorn te vertegenwoordigen, de voorstellen der Regering naar hun innerlijke waarde beoordeelen. Maar juist daarom verdient hij de voorkeur boven den heer Nolthenius. Deze laatste zou voor het ministerie een veel te trouw vriend in nood zijn. Het is geen vertrouwen waardig; — dat zeggen, niet de zoogenoemde oppositie-bladen alleen, maar ook de *Fakkels* en de *Nederlander*. De 781 kiezers, die voor den heer Nolthenius gestemd hebben, behooren dit wel in het oog te houden. Zij hebben de roepstem der *Uerechtste kiezersvereniging Koning en Vaderland* opgevoeld. Laat ze niet vergeten dat die kiesvereniging (vroeger uit verschillende bestaande zamengesteld) thans enkel uit felle reactionairen bestaat. Laat ze uit de geschiedenis der twee laatste jaren leeren, dat zij op een ministerie van Hall en op de aristocratie vertrouwend, leunen op rieten staven, die hen de hand doorboren zullen. Nooit heeft hun rigting bij reactionaire velleitelen gewonnen.

Zal ook de anti-revolutionaire partij aan dat woord gedachtig zijn? Zal zij de 165 stemmen, die zij bij de voorloopige verkiezing op Mr. Groen van Prinsteren wist te vereenigen en die nu wellicht het beslissend gewicht in de schaal kunnen leggen, op van Nierop overbrengen? Wij durven hopen van ja. Zijn tegenstander heeft in het regt van vereeniging en vergadering een der beginselen aangerand, die haar het dierbaarst zijn. En hij zelf was nooit partijman. Hij heeft geen antecedenten, die geschikt zijn om haar ongunstig voor hem te stemmen. In haar hoofdorgaan is hij altijd, als moedig en scherpzinnig verdediger van de onafhankelijkheid der diakonien, met eere vermeld. Zijn beroemd pleidooi voor het Hervormde armbestuur te Zaandijk is bij hare aanhangers, ook in het district Hoorn, voorzeker nog niet vergeten. We mogen dus, billijkerwijze, verwachten, dat ze hem de voorkeur zal geven boven den weinig betrekkenenden en reactionairen Nolthenius. Geen pligt der dankbaarheid jegens het ministerie van Hall hindert haar.

Wij hopen, voor de eer der anti-revolutionaire partij, dat de verwachting van de *Arnhemse Courant* niet teleurgesteld worde. Het zou ons evenwel bevreemden, indien de *Nederlander* ook nu niet zijne ondersteuning schonk aan een Ministerie, dat lang blijft als het niet verkiest heen te gaan.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZICHT.

Voortdurend volslagen gemis aan nieuws, en voortdurend pogingen om dat stilzwijgen in ongunstigen zin uit te leggen. Men sprak te Parijs van niets meer of minder dan van de terugkomst des heeren Drouyn de Lhuys, die de onmogelijkheid zou inzien om te Weenen tot eene minnelijke schikking te geraken.

Ten opzichte van al die verhalen is slechts ééne enkele bedenking te maken: Behalve de korte zitting van Maandag, uitsluitend gewijd aan de voorstelling van den heer Drouyn en Ali-Pacha, is de conferentie na de aankomst der beide staatsmannen in de hoofdstad van Oostenrijk niet vereenigd geweest; hebbende de Russische plenipotentiarissen hunne nieuwe instructies nog niet ontvangen; indien men eene dépêche van de *Times* gelooven kan, dan zouden hun die eerst den 17 of 18 dezer maand geworden.

Nu vragen wij: indien de plenipotentiarissen hunne nieuwe instructie niet ontvangen hebben, indien de conferentie geene zitting gehouden heeft: hoe kon de heer Drouyn de Lhuys zich dan overtuigen van de nutteloozheid der onderhandelingen? Hoe kan men beweren, dat die onderhandelingen een ongunstigen keer nemen, terwijl zij op dit oogenblik niet plaats hebben? Wij zeiden het reeds gister: men kan dezer dagen geen gunstige en geen ongunstige berigte nopens de conferentie ontvangen hebben, omdat deze niet geageerd hebben; maar het schijnt, dat de speculanten het oude spreekwoord: geen nieuws, goed nieuws omkeeren, en thans zeggen geen nieuws, slecht nieuws.

Wij willen geene ijdele verwachtingen opwekken. Er is, helaas, nog veel toe noodig om met zekerheid te voorspellen, dat de conferentie te Weenen tot den vrede zullen leiden. Maar juist, omdat de mogelijkheid van mislukking, als tegenwicht te beschouwen is van de mogelijkheid eener gunstige oplossing, is het onnoodig de eerste ten nadeele van den tweede te overdrijven, nu geen enkel nieuw feit den sedert eenigen tijd bestaanden toestand is komen wijzigen.

Als gevolg van de in omloop gebrachte geruchten nopens den staat der vredes-onderhandelingen, spreekt men ook veel van de reis des Keizers naar het Oosten. Eenige personen — waarschijnlijk dezelfde, die de terugkomst van

den heer Drouyn de Lhuys op heden vermeldden, gingen zelfs zoo ver van te beweren, dat de Keizer zich onmiddellijk van Londen naar de Krim zou begeven zonder eerst in Frankrijk terug te keeren. Anderen zenden Keizer Napoleon III dadelijk naar Weenen zonder verlies van tijd! Wat te antwoorden op dergelijke uitvindingen?

Dat de reis des Keizers naar het Oosten — het bekende artikel van den *Moniteur* verzoekt wellicht niet meer te zeggen naar de Krim — nog niet geheel opgegeven is, is mogelijk. De toebereidselen zijn niet afgebroken, of liever zijn reeds geëindigd en ze zou gewis binnen 24 uren kunnen vertrekken. Doch er bestaan thans maar al te zeer afdoende beweegredenen om deze reis uit te stellen, zoo zij al plaats moet hebben. Wij kunnen dan ook geen zoo plotselinge vertrek vermoeden.

Indien de onderhandelingen tot niets leiden, indien de oorlog wordt voortgezet; indien er een veldtocht in Besarabie ondernomen wordt, het beleg van Sebastopol opgeheven zijnde, dan voorzeker zou het geene stoffe tot verwondering geven indien Napoleon zijn plan verwezenlijkte om zich aan het hoofd te stellen der troepen, welke tegen het Russische leger strijden. Maar zoo ver is men thans nog niet. Men moet het laatste woord der conferentie afwachten en zien of de diplomatie zich onmagtig gevoelende het woord geeft aan het kanon.

Zoo wel uit Marseille, Triest en Varna heeft men berichten tot den 6 dezer uit Sebastopol. Zij bewijzen de onjuistheid der geruchten, welke in omloop waren nopens de slagen, die geleverd zouden zijn, hetzij voor de muren van deze plaats of aan den kant van Eupatoria. Met uitzondering eeniger pogingen tot uitval, veel minder belangrijk dan die van den 23sten, heeft er voor de muren van Sebastopol niets plaats gehad, sedert die dagtekening tot den 6 April. Dit was ook het geval aan den kant van Eupatoria.

Enkel gewagen de correspondentie van belangrijke operaties, zoowel op het land als van de zijde der vloeten, die op nieuw te Kamiesch en te Balaklava geconcentreerd zijn. Van de werking dier belangrijke operaties vernéemt men echter niets.

De Fransche *Moniteur* heeft eergister een nieuw rapport van generaal Canrobert van 28 Maart bekend gemaakt, nopens het bloedig gevecht van den 23sten. In dat nieuwe stuk geeft de opperbevelhebber der Fransche troepen als juist cijfer voor het verlies dezer laatsten in die worsteling op: 611 man, zoó officieren als soldaten; aldus verdeeld 182 gesneuvelden, 375 gewonden en 56 verdwenen. Hij schat het verlies der Russen op zes of zeven honderd doden, twaalf of vijftien honderd gewonden, in het geheel 2000 man buiten gevecht.

De dagbladen van Konstantinopel melden op hunne beurt van welken aard de belangrijke hervormingen zullen zijn, welke binnen kort in het Ottomanisch rijk zullen worden ingevoerd.

De betrekkingen tusschen Griekenland en de Porte kunnen als volkomen hersteld beschouwd worden. De nieuwe minister van Griekenland, de heer Condoceriotis, is den 31 Maart van Athene naar Konstantinopel vertrokken met het geheele personeel der Grieksche legatie. Het is de heer Botzaris, die door de Grieksche regering belast zal worden met de taak om den nieuwen Czaar te St. Petersburg te complimenteren.

Wij spraken hierboven van het artikel eergister door den *Moniteur* medegedeeld nopens de expeditie naar de Krim.

Dat artikel maakt steeds het onderwerp van alle gesprekken uit, en geeft tot de meest uiteenloopende uitleggingen aanleiding; maar de dagbladen van Parijs onthouden zich bij voortdurend van elke uitlegging te dezer zake.

Het Wetgevend Ligchaam heeft eergister, zonder dat eenig incident plaats had, hetwelk vermelding verdient, het onderzoek der begrooting voor de dienst van 1856 voortgezet.

De kanselier der schatkist heeft gister aan de bank van Engeland eene conferentie gehad met de voornaamste kapitalisten. De regering zoude bij de aanstaande begrooting een buitengewoon krediet voor oorlog voorstellen van 31 miljoen pond sterling, de helft te vinden door middel eener leening, de andere helft door eene vermeerdering van belastingen. De leening zoude aanstaanden Maandag bij de weder-bijeenkomst van het Parlement worden voorgesteld.

De *Globe* zegt, dat het bedrag der leening is 20 miljoen pd. sterl.

De Engelsche fondsen hebben dien ten gevolge eene daling van 1 pct. ondergaan.

De Keizer en de Keizerin der Franschen zullen aanstaanden Maandag te Dover aankomen.

Na aldaar het ontbijt gebruikt te hebben zullen zij zich direct naar Windsor begeven met den spoorweg. De hofrijtuigen zullen HH. MM. aan het station afwachten om daarmede naar Londen te vertrekken.

Prins Albert zal zich Zondag avond naar Dover begeven om de hooge gasten te ontvangen. De vice-admiraal Cochrane zal met dertien schepen op de hoogte van Dover kruisen om de noodige eer aan HH. MM. te bewijzen.

Hun vertrek naar Parijs is op Zaterdag bepaald. (Men ziet dus, dat het gerucht als zou de Keizer zich onmiddellijk van Londen naar het Oosten begeven niet bewaarheid wordt.)

Wij deelden eergister reeds mede, dat, volgens eene telegrafische dépêche uit Madrid van den 11den, op den avond van den 10den in die hoofdstad een oproer is uitgebarsten, dat echter spoedig door de nationale militia werd onderdrukt. Dat was een gevolg der stemming van de Cortes, waarbij het amendement van den heer Navarro Zamorano tot uitstel van het wets-ontwerp op de militia werd verworpen.

Latere berichten uit Madrid deelen omtrent de zitting

van den 7den bijzonderheden mede, welke er niet aan doen twifelen, dat de verwerping van dit amendement het sein tot oproer was. En inderdaad, reeds op den 7den des avonds hadden de groepen, welke de vergadering omsingelden, een dreigend aanzien, en men kon de oproerige bewegingen slechts bedwingen door de discussie tot den eerstvolgenden Woensdag uit te stellen.

Dit is niet alles. Eene nieuwe dépêche van den 12den meldt, dat het ontwerp op de militia, in de zitting van dien dag, met een amendement van den heer Amyo aangenomen is, en wel met 165 tegen 18 stemmen. Dit amendement was eene soort van concessie, waaraan de regering hare goedkeuring hechtte.

Eene dépêche uit Triest aan de Engelsche bladen gerigt meldt de aankomst der mail uit Indie, met berigten uit Bombay van 18 Maart.

De heer Lawrence heeft zich naar Peshavur begeven, om met Dost-Mahomed te onderhandelen.

Uit China zijn geene nieuwstijdingen ontvangen.

FRANSCH POST.

Er waren dezer dagen hier min gunstige berigten verspreid. Zoo zeide men, dat de heer Drouyn de Lhuys onverrichter zake van de conferentie zou terugkeeren. Dit gerucht mist echter allen wezenlijken grond, hetgeen ook daaruit op te maken is, dat de Russische plenipotentiarissen hunne instructies niet vóór den 17 dezer zullen ontvangen, zoodat men vooralsnog geene gunstige of ongunstige berigten ten aanzien der onderhandelingen kan ontvangen hebben.

— De heer Pietri, prefect van politie, is naar Londen vertrokken, waar hij den Keizer voorafgaat. HH. MM. de Keizer en de Keizerin zullen Maandag te Windsor blijven. Men geeft in bijzonderheden op hoedanig zij de geheele week zullen doorbrengen, Woensdag zullen zij het ontbijt gebruiken bij graaf Wallenski. Bij dag receptie op het paleis en des avonds bal. Donderdag een bezoek in het kristallen paleis; Vrijdag bal en concert te Londen; Zaterdag terugkeer.

— Men meldt, dat het tweede artikel van den *Moniteur* morgen, Zondag, dus vóór het vertrek des Keizers, naar Londen, het licht zal zien.

— Het Wetgevend Ligchaam zet de beraadslagingen over de begrooting onafgebroken voort.

— De heer de Morny heeft zijnen ambtgenooten eene zeer fraaie afscheids-suirée gegeven.

Men leest in den *Moniteur Universel*:

« Wij hebben gemeld, dat de Minister van Frankrijk te Brussel eene klage had ingeleverd tegen den uitgever van een schotschrift nopens de expeditie naar de Krim, in die stad uitgegeven. Het is het doel der regering van den Keizer niet te beletten, om in een vreemd land het plan van veldtocht en der militaire operaties der geallieerde legers in discussie te brengen. De klagen, bij de Belgische regering ingediend, golden slechts den titel der brochure, opgesteld op eene wijze, om de publieke opinie te misleiden en een schandaal ruim baan te geven, door te doen onderstellen, dat een Fransch hoofd-officier, of zooals door de vreemde dagbladen gemeld is, Z. K. H. Prins Napoleon, eenig deel aan deze publicatie zou hebben.

« De heer Minister van Buitenlandsche Zaken van België heeft den 7 April aan den Minister van Frankrijk geantwoord, dat het volgens het gemotiveerd advies van den heer Procureur-Generaal bij het hof van appel van Brussel onmogelijk was, om, volgens de bestaande wet, termen tot vervolging te vinden, welke aan het eenig doel der regering van den Keizer beantwoorden, dat is, om een vonnis uit te lokken bevelende de opheffing van een titel, die onder behendig gekozen vorm om eene regterlijke vervolging te ontgaan, een beleedigend doel verbergt. Het zal blijven bij de stappen, welke den afgezant van zijne Keizerlijke Maj. te Brussel voorgeschreven zijn, eene formele en regstreeksche logenstraffing der geruchten, welke de vreemde pers heeft verspreid, en eene waarschuwing aan allen, die daaraan geloof hechten.

— De Zoölogische maatschappij van Londen heeft een uitmuntenden te Buenos Ayres gekochten rhinoceros naar den plantentuin te Marseille gezonden. Men heeft daarvoor eene som van 29,350 fr. betaald, waaronder de vervoer-kosten niet eens begrepen zijn.

— Lord Howden heeft aan de Spaansche regering een brief geschreven, waarin hij haar dank zegt voor het inzien van een wetsontwerp betrekkelijk het oprigten van begraafplaatsen voor personen, die niet tot de Katholieke godsdienst behooren.

— De broeder van de moeder van Cabrera is te Sevilla gearresteerd. Men zegt, dat hij heeft medegewerkt tot aankoop van een aantal paarden voor een Carlistisch doel. Hij geeft echter voor, dat zulks met een commercieel oogmerk geschiedde.

Reeds is de zaak in instructie; doch iets stelligs deawege nog niet bekend. Alleen zegt men, dat de Justitie bij hem vele documenten en eene som gelds gevonden heeft, welk een en ander in beslag genomen is.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

Wij hebben gister de namen medegedeeld van de kleine gemeenten, wier vereeniging met andere door de Regering is voorgesteld.

Thans deelen wij de daartoe betrekkelijke *Memorie van Toelichting* mede:

By het onderzoek der door Gedeputeerde Staten

Zuid-Holland ingediende voorstellen tot vereeniging van kleine gemeenten heeft de Regering gemeend even als vroeger het beginsel op den voorgrond te moeten stellen, dat daartoe in den regel niet behoort te worden overgegaan dan wanneer of de gemeenten er zelve genoeg mede nemen, of daartoe volstrekte noodzakelijkheid bestaat. Dit laatste moet, naar haar oordeel, geacht worden daar plaats te hebben, waar aan het voorschrift van art. 139 der Grondwet, hetwelk de leden van den Raad onmiddellijk door de ingezetenen wil verkozen hebben, door het gering getal kiezers niet kan worden voldaan. Het hiervoor gevorderd getal kan niet lager dan vijftien gesteld worden, ten ware men mogt willen, dat de leden van den gemeenteraad zich zelve telkens zouden inkiezen, hetgeen, gelijk van zelf spreekt, niet in de bedoeling kan liggen. Om dit te voorkomen is het noodig, dat tegenover het wettelijk getal raadsleden eene meerderheid van kiezers oversta, in staat om een anderen Raad te benoemen zoodra de bestaande niet vertrouwen van de meerderheid der ingezetenen niet mogt bezitten, en hiertoe is minsten een getal van vijftien kiezers noodzakelijk.

Met het oog hierop heeft de Regering de voordragten van Gedeputeerde Staten van Zuidholland beoordeeld, en heeft als nu bij nevensgaande 23 wets-ontwerpen, de opheffing van 26 kleine gemeenten en hare vereeniging met andere voor. Zij voegt er bij de rapporten der betrokken gemeenteraden en commissien, bij art. 131 der Grondwet, alsmede de ontwerpen en adviezen der Gedeputeerde Staten, en ten einde het onderzoek van die schriftelijke gemakkelijk te maken, is de hoofdinhoud der gewisde memorien kortelijk in een staat vermeld, welke tevens het gevoelen der Regering over de ingebragte bezwaren bevat.

Bij het ontwerpen der wijze en voorwaarden, waarop de vereenigingen tot stand zullen komen, hebben Gedeputeerde Staten onderscheidene bepalingen gemaakt, wier vername zij de wet niet noodig of niet wenschelijk schijnt. De opgaven en indienen der begroting, het doen van rekening door de rekenplichtige ambtenaren, de overgifte der archieven en voorhanden gelden, het zamenvoegen tot één geheel van de bevolkingsregisters, zijn zooveel onderwerpen, wier regeling aan de nieuwe gemeenteraden, als ook aan werkring behoorende, kan worden overgelaten. De bepaling van art. 10, dat alle rechten en verplichtingen, voortvloeiende uit de vereeniging overgaan, is reeds voort uit het voorschrift, dat de bezittingen der vereenigde gemeenten ten voor- en nadeele van de vereeniging komen. Volgens art. 4 der wet van 28 Junij 1828 (Staatsblad no. 100) staat de oprichting en dus ook de opheffing van algemeene ambesturen ter beoordeeling van de bestaande ambesturen en hunne vervanging door een algemeen ambestuur door de wet te laten bepalen, te welk daer zulks, van plaatselijke omstandigheden afhankelijk, niet wel als algemeene regel kan worden gesteld. De bepalingen der gemelde wet, waarbij in den regel de bepalingen als het domicilie van onderstand wordt gegeven, maken het geven van bijzondere voorwaarden, omtrent de inwoning in een der deelen van de gemeente, Mogt er desniettemin geschil hierover rijzen, dan volgens de bestaande verordeningen moeten worden beoordeeld en beslist. Evenmin schijnt het noodig te aanzien van de nationale milizie en de schutterij bijzondere bepalingen te maken, daar het eerste punt van art. 12 der wet van 8 Januarij 1817 (Staatsblad no. 10) ter regeling staat van de Gedeputeerde Staten, en de bepalingen der algemeene rol voor de schutterij bij het koninklijk besluit van 7 September 1828 (Staatsblad no. 10) aan de daar bedoelde commissie is opgedragen.

De nevensgaande wets-ontwerpen bevatten hoofdzakelijk de bepalingen, welke in de wetten van 13 April 1811 (Staatsblad no. 30-36) zijn opgenomen, en blijkens ingediend bericht van de Gedeputeerde Staten van Gelderland en Zuid-Holland bij de uitvoering van dien maatregel worden zijn bevonden. Ten aanzien van de afreding der gemeenten in de nieuwe gemeenten is echter eene wijziging geacht; ten einde die, met het oog op art. 139 der Grondwet, op denzelfden tijd als in de overige gemeenten van het Rijk te laten plaats hebben.

De van de te vereenigen gemeenten behooren thans, volgens de wetten van 22 December 1828 (Staatsblad no. 28) April 1835 (Staatsblad no. 10), tot verschillende arrondissementen of kantons. Dit verschil wordt bij vereeniging te worden opgeheven, en daarom worden de betrokken wets-ontwerpen voorgesteld, de vereenigde gemeenten tot het rechtsgebied van dat arrondissement en te brengen, waartoe thans de grootste der te vereenigen gemeenten behoort. Dezelfde maatregel is ten aanzien van de gemeenten Vlaardinger Ambacht en Zouteveen gesteld, welke volgens de wet van 5 November 1852 (Staatsblad no. 197) tot verschillende kiesdistricten ter beoordeeling van leden der Provinciale Staten van Zuidholland behooren.

De van de meeste gemeenten zijn geene, door enkele vele gemeenten tegen de voorgestelde vereeniging in het midden te brengen, zooover deze gegrond voorkwamen is daaraan door de Regering, van bijzondere voorwaarden te moeten gekomen. De Regering meent, de Regering naar hetgeen hierover nevensgaanden staat is gezegd te mogen verwijzen. Ten aanzien van de vereeniging der gemeente Alkemade met Vrijheid, Boekhorst, en van Hillegom met de Vennip meent de Regering de volgende te moeten opmerken. Zoowel in Boekhorst als in de Vennip bevindt zich slechts één kiezer, en dit heeft de commissien der betrokken gemeenten aanle-

ding gegeven om te verzoeken, dat de raden van Alkemade en Hillegom voor de vereeniging zitting mogen blijven houden, dat de thans in die gemeente aanwezige ambtenaren voor de vereeniging in functie mogen blijven, en dat de in die gemeente bestaande verordeningen ook zonder herziening voor de vereeniging verbindend mogen worden verklaard. Aan het eerste zou kunnen worden voldaan. Wel is waar moet volgens 133 der gemeentewet de wet, die de vereeniging beveelt, de noodige maatregelen ter verkiezing van den nieuwen Raad verordenen, doch, gelijk van zelf spreekt, staat het den wetgever steeds vrij, om van de door hem zelve gestelde algemeene regelen in bijzondere gevallen, waar het hem nuttig of wenschelijk voorkomt, af te wijken. Voor zoodanige afwijking bestaat hier allen grond. De kiezers, welke de thans bestaande gemeenteraden hebben benoemd zullen na de vereeniging met slechts een worden vermeerderd, en deze heeft bovendien te kennen gegeven dat hij geen verandering in het personeel van den raad verlangt. Eene vernieuwing van den gemeenteraad in die gemeenten zou derhalve tot geene verandering leiden en kan dus hier gevoelig achterwege blijven. Hetzelfde is mede op de vereeniging der gemeente Berkel met het onbevolkte Tempel van toepassing, hoewel zulks niet door de betrokken gemeenteraden en commissien is verlangd.

Voor het gehoor geven aan de beide andere punten schijnt geen voldoende reden. Verlangt de raad de tegenwoordige ambtenaren in hunne functien bij de vereeniging te laten blijven en de thans bestaande verordeningen voor de vereenigde gemeente van toepassing te verklaren: er is daartoe slechts een besluit noodig, doch dit zal tevens eene afkondiging dier verordeningen ten gevolge moeten hebben, hetgeen, om de nieuwe ingezetenen met hunne pligten bekend te maken, wel noodig te achten is.

's Gravenhage, 14 April.

Z. M. heeft het eervol ontslag van C. Kwak, burgemeester en secretaris der gemeente Zwartewaal, uit laatstgemelde betrekking bekrachtigd.

Z. M. heeft tot lid van het collegie van regenten over het huis van arrest te Gorinchem, in plaats van wijlen den heer G. van der Mast, benoemd den heer C. E. Boonzajer, gemeenteontvanger aldaar.

Z. M. heeft benoemd, tot griffier bij het kantongeregte te Gulpen, J. B. E. Arnold, thans griffier bij het kantongeregte te Venlo; en tot procureur bij de arrondissement-regtbank te Eindhoven, A. F. Scheyfers, procureurs-klerk en candidaat-notaris te 's Hertogenbosch.

Z. M. heeft benoemd tot ontvanger der directe belastingen en accijnzen te Beilen o. a., den heer jhr. P. A. van Holthe, thans ontvanger derzelfde middelen te Ruinen; tot ontvanger der directe belastingen te Deventer en van de directe belastingen en accijnzen te Diepenveen en Bathmen op den voet van een kantoor, den heer G. J. Stakman, controleur der 1ste kl. van 's Rijks belastingen te Gorinchem.

Z. M. heeft op pensioen gesteld: A. J. J. de Schepper, Ritmeester der 2e klasse bij het 4de regiment dragonders; en G. B. Cornelisse, Officier van gezondheid der 1ste klasse.

Z. M. heeft benoemd bij het 1ste regiment dragonders, tot 1sten luit. den 2den luit. jhr. C. E. Du Monceau, van het korps; bij het 4de regiment dragonders, tot ritmeester van de 3de kl. den 1sten luit. H. del Campo, genaamd Camp, van het 8de regiment dragonders.

H. M. de Koningin-moeder en HH. KK. HH. de prinsessen Hendrik en Frederik der Nederlanden hebben fraaije geschenken doen toekomen aan de directie eener te Amsterdam ontworpen loterij van dames-handwerken, ten behoeve der slagoffers van den watersnood.

Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden heeft een aantal exemplaren genomen van het dichtstuk: *God redt, een voorval uit den jongsten watersnood*, door mej. Estella Hertzveld, dat ten behoeve der noodlijdenden door de overstromingen alhier is uitgegeven.

HH. KK. HH. de Prins en Mevrouw de Prinses Hendrik der Nederlanden hebben aan de commissie tot inzameling van liefdegiften ten behoeve van de nagelaten betrekkingen der met de Scheveningsche visscherspink de *Jonge Cornelia* verongelukte visscherslieden een onderstand van f 55 doen toekomen.

Men weet dat de gemeenteraad alhier onlangs eene afwijzende beslissing heeft genomen op het adres van HH. diakenen der Ned. Herv. gemeente, waarbij zij restitutie van plaatselijke belastingen verzochten. Thans vernéemt men, dat de groote kerkeraad dier gemeente zich andermaal tot hetzelfde einde tot den Raad wenden zal.

De Ministers van Marine en van Oorlog hebben, ieder voor zooveel hun aangaat, ter kennis gebracht van ouders en voogden, die verlangen mogten dat hunne zonen of pupillen ten dezen jare, als adelborst of als kadet op de Koninklijke academie voor de zee- en landmagt worden geplaatst, dat zij, ten einde bedoelde hunne betrekkingen worden toegelaten, tot het vergelijkend examen, hetwelk omstreeks het midden van de maand Junij aanstaande, te Breda, tusschen de aspiranten, waar gezegde plaatsing zal worden gehouden, een adres aan het Departement van Marine of aan dat van Oorlog zullen behooren in te zenden, naar gelang de toelating bij de Zee- of Landmagt wordt verlangd, en wel vóór den 12 Mei aanstaande. zullende na dit tijdstip geene verzoeken ter admittie tot voorschreven examen meer worden aangenomen. Nopens de voorwaarden, het af te leggen examen enz., zie men de *Staats-Courant* van 14 dezer. De navolgende plaatsen zijn ter vervulling opengesteld, als: van Adelborst: 4 voor de scheepsconstructie en 1 voor het korps mariniers; — van kadet voor de dienst in 't land: 30 voor de infanterie, 8 voor de cavallerie, 25 voor de artillerie en 5

voor de genie; — en van kadet voor de dienst in de koloniën, 30 voor de infanterie in Oost-Indien, 1 voor de infanterie in West-Indie; 22 voor de artillerie in Oost-Indie, 2 voor de artillerie in West-Indie en 11 voor de genie in Oost-Indie.

Veertien dagen geleden is alhier even als onlangs te Breda, de goud en zilver kashouder Regouw, die daarvan terstond kennis gaf aan de politie, door een Engelschman volgens zijne opgave, genaamd Lewis, en wonende te Southampton bedrogen, die hem een stel lepels en vorken verkocht, welke later bleken valsch te zijn, doch zoo zwaar verzilverd dat zij den toets konden doorstaan. De zohn van den bedrogen is naar Breda gereisd, om zich te overtuigen of een der gearresteerden aldaar de opligter is, die hem de vorken en lepels heeft verkocht.

Donderdag jl. had alhier de laatste openbare vergadering voor dit maatschappelijk jaar plaats, van de afdeling 's Gravenhage der Nederlandsche vereeniging tot afschaffing van den sterken drank. Als spreker trad op de heer 't Hooft, uit Rotterdam, die in eene kernachtige rede uit onderscheidene oogpunten afleidde, dat het één pligt voor den mensch is zich als lid der vereeniging tot afschaffing van den sterken drank te verbinden. Na het einde dezer voorlezing werd de geachte spreker door het talrijk opgekomen publiek zeer toegejuicht. Daarna deelde het bestuur mede, dat gedurende de zes afgelopen wintermaanden 75 leden tot deze afdeling zijn toegetreden, waarna de vergadering met eene gepaste toespraak des voorzitters werd gesloten, om in de maand October hafe voordrachten te hervatten.

Dagelijks wordt er door een gedeelte van het regiment grenadiers en jagers proeven genomen met de thunié-geweren. Zoodra die proeven zullen zijn afgelopen en ze volkomen aan het doel mogten beantwoorden, dan zal er in de residentie eene school worden opgericht, waarbij officieren van de verschillende regementen infanterie gedetacheerd zullen worden, ten einde zich in het gebruik van die geweren te kunnen bekwamen. Die geweren zullen dan later bij de verschillende regementen in gebruik gebragt worden.

Volgens een bericht van Zr. Ms. consul te Frankfort a/M. heeft het handelsverkeer tusschen die stad en Amsterdam en Rotterdam tegenwoordig plaats in regtstreeksche vaart, door de schepen der Frankforter actien-maatschappij voor Main- en Rijn-scheepvaart.

In de laatste 3 maanden van 1854 zijn 29 schepen dier maatschappij aangekomen met eene te Amsterdam en Rotterdam ingenomene lading van 104,196 cent. 8 pond.

De verzendingen door andere transportmiddelen, in het bijzonder door de stoombooten op den Rijn, zijn, in vergelijking met de bovengenoemde, onbeduidend. Zij bestaan voornamelijk in manufacturen en fabricaten, gedeeltelijk in koloniale waren.

Onterd de evengemelde 104,197 cent. 8 pond goederen komen voor onder andere de volgende artikelen: koffij 37713 centenaars 50 pond, rijst 21170 cent. 38 pd., geraffineerde suiker 26 cent. 48 pd., krenten en rozijnen 351 cent. 12 pd. tabak in bladen 2671 cent. 12 pd., peper 813 cent. 68 pd., piment 210 cent. 36 pd., notenmuscaat 77 cent. 13 pd., oranjeschillen 565 cent. 43 pd., haring 1978 cent. 56 pd., palmolie 6855 cent. 77 pd., olie van kokosnoten 2695 cent. 21 pd., lijnolie 2991 cent. 12 pd., terpentijnolie 236 cent. 56 pd., traan 1154 cent. 14 pd., arak 310 cent. 74 pd., rhum 148 cent. 66 pd., wijn 1094 cent. 54 pd., ebenhout 189 cent. 36 pd., verwhout in blokken 1305 cent., cederhout 608 cent. 42 pd., horens 681 cent. 74 pd., vellen en honden 1173 cent. 77 pd., katoen 1460 cent. 47 pd., hars 488 cent. 8 pd., indigo 71 cent. 14 pd., cochenille 70 cent. 2 pd.; salpeter 94 cent. 14 pd., cement 360 cent. 38 pd., ruw ijzer 2530 cent. 99 pd., ruw marmor 1096 cent. 84 pd., tarwe 1050 cent., linnen garen 502 cent. 7 pd., garen van wol 95 cent. 35 pd., garen van katoen 1951 cent. 18 pd., machinerie 2315 cent. 32 pd.

Het grootste gedeelte dier waren bleef te Frankfurt, het overige werd naar steden van den Boven-Main verzonden, alsmede (voornamelijk wat den tabak betrof), naar Oostenrijk.

Met opzigt tot dezen grooten aanvoer van goederen in de laatste 3 maanden van 1854 dient evenwel opgemerkt te worden, dat gedurende het vorig kwartaal, de scheepvaart zeer belemmerd was door den lagen waterstand van den Rijn, hetgeen in het laatste tijdperk van het jaar niet het geval was, bijwende de scheepvaart zelfs tot in het begin van Januarij geopend.

Geraffineerde suiker wordt bijna uitsluitend uit de fabrieken van het Tolverbord besteld, en meest beetwortelsuiker uit de inrigtingen te Keulen, Magdeburg en Cassel.

Weinig werd in koffij verhandeld, en bijna niets in specerijen; tamelijk veel in leder, waarvan de prijzen ongeveer Rth. 2. hooger dan in 1853 waren.

Zeer levendig was de handel in Brandewijn, waarvan de prijzen stegen tot f 49 à 50 per aam.

De wijnhandel wordt te Frankfurt meer en meer gewigtig. Ten gevolge van den geringen voorraad stegen de prijzen bovenmatig. Veel werd naar Frankrijk gezonden.

Het gebruik van bier heeft bijzonder toegenomen ten gevolge der hooge wijnprijzen; de Frankfurter brouwerijen kunnen met de Beijersche wedijveren. De hoeveelheid van bier, jaarlijks aldaar gebrouwd, belooft 80,000 à 100,000 aam.

Zeer in het groot is in 1854 handel gedreven in olie met stijgende prijzen, vooral in rapolie. De prijzen, 36 à 37 Rth. per aam in 1853, zijn tot 54 Rth. per aam van 280 pond gestegen; rapzaad van f 12½ à f 15 tot f 20½. Van graan is veel voor Frankrijk opgekocht, en de prijzen zijn zeer gestegen.

